

Revisionsverkets ställningstaganden

Hänsynstagande till hälso- och kostnadskonsekvenserna av mikropartiklar under beredningen av strategier

Mikropartiklar i utomhusluften är den mest skadliga miljöexponeringen med tanke deras hälsokonsekvenser. Enligt en bedömning från Europeiska miljöbyrån orsakar mikropartiklar i Finland förtida död hos cirka 2 050 finländare. De ekonomiska förlusterna på grund av mikropartiklarnas hälsokonsekvenser uppgår till flera miljarder euro per år i Finland.

Utgångspunkten för granskningen är att strategier är en styrmetod och ett viktigt verktyg för att inrikta resurser inom statsförvaltningen. Den allmänna principen för strategiska riktlinjer är att man, när riktlinjer dras upp, bör presentera och analysera olika alternativ för att det ska vara möjligt att välja en strategi som med tanke på omvärld och resurser är den mest ändamålsenliga. Förhandsbedömningen av konsekvenserna av omfattande, tvärd administrativa strategier bör vara särskilt noggrant organiserad.

Vid granskningen utvärderade revisionsverket om partikelutsläppen och kostnaderna för deras hälsokonsekvenser har beaktats under beredningen av de fem strategier som är betydande med tanke på partikelutsläppen och som var föremål för revisionen. Observationerna vid revisionen presenteras i tabell 1.

Tabell 1: Sammanfattning av observationerna vid granskningen.

GRANSKNINGS- FRÅGOR	Energi- och klimatstrategi	Naturrensurs- strategi	Miljöstrategi för trafiken	Bioekonomi- strategi	Strategi för social- och häl- sopolitiken
Har de olika konsekvenserna av strategin bedömts?	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Har konsekvensbedömning- en dokumenterats?	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej
Har hälsokonsekvenserna av mikropartiklar beaktats under beredningen av strategin?	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej
Har kostnaderna för hälsokonsekvenserna av mikropartiklar beräknats under beredningen av strategin?	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej
Har bedömningar av kostnadsnyttan av strategialternativen gjorts under bered- ningen av strategin?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

De flesta strategier saknade förhandsbedömning av konsekvenserna eller förhandsbedömningen var synnerligen allmän. Hälsokonsekvenserna av mikropartiklar granskades nästan inte alls. Strategierna innehöll inte heller några beräkningar av kostnaderna för hälsokonsekvenserna. Dessutom utarbetade eller utvärderade man inte under beredningen av strategierna olika strategialternativ och inte heller gjorde några kostnad-nytta-jämförelser mellan de olika alternativen.

Vid granskningen angav ministerierna olika orsaker till att konsekvensbedömningen saknades. En orsak var tolkningen av hur lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) skulle tillämpas: tillämpningsområdet ansågs omfatta endast de program och planer som krävs i lagstiftningen, inte förvaltningsområdets frivilliga strategier.

Även om en myndighet inte är tvungen att utarbeta någon lagstadgad formbunden miljöbedömning eller miljörapport utifrån strategin, ska myndigheten enligt 3 § i ovan nämnda lag se till att miljökonsekvenserna utreds, om genomförandet kan ha betydande miljökonsekvenser. Med tanke på transparensen kräver detta något slags dokumentation av konsekvenserna.

Att bedöma hälso- och kostnadskonsekvenserna av mikropartiklar under beredningen av strategin ansågs vara omöjligt i det fall strategin saknade en konkret genomförandeplan. Som orsaker angavs också bristerna i statistiken och de outvecklade mätarna. Miljöministeriet har dock tagit fram stödmaterial till myndigheterna för bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program. Syftet med materialet är att hjälpa till att göra konsekvensbedömningar av planer och program i praktiken.

Under beredningen av en strategi bör man utarbeta olika strategialternativ och bifoga uppgifter om nyttor och kostnader till förhandsbedömningen. Detta möjliggör en motiverad jämförelse av strategialternativen och ett transparent val. Att kostnad-nyttaperspektivet saknades i beredningen av de granskade strategierna framgår av att det inte presenterades några strategialternativ som kunde jämföras med varandra. Dessutom presenterade man ofta endast de möjliga fördelarna med strategin och underlät att gå igenom de negativa hälsokonsekvenserna.

Revisionsverkets rekommendationer

Revisionsverket rekommenderar att

1. de ministerier som var föremål för granskningen, under ledning av Arbets- och näringsministeriet, gör en beräkning av de totala kostnaderna för hälsokonsekvenserna av mikropartiklar i Finland
2. ministerierna, när de bereder eller uppdaterar klimat-, energi-, naturresurs-, trafik- och hälsostrategierna, beaktar hälsokonsekvenserna av mikropartiklar och deras kostnader på ett systematiskt sätt
3. ministeriernas kompetens inom förhandsbedömning av miljö- och hälsokonsekvenser utvecklas på ett systematiskt sätt under ledning av Miljöministeriet.